

PUPOS LISKA

Irta : Sz. Horváth János

1.

A HEGYEK felől alattomosan nyomult le a sötétség a völgybe-
ékelt bányaváros felé. A távoli kohó gőzsípjának ujongó hangja
nekiverődött a hegyoldalaknak és elkísérte a munkából meg-
térő bányászokat a dombok mögé rejtett kunyhóikba. A gázlámpák
álmos pislogással csurgatták fényüket, erőtlenül bontogatva a homályos
foltokat egymástól távoleső őrhelyeik között. Az öreg házak, mintha
maguk is hétvégi pihenőre készülnének, csúcsos süvegük árnyékát
húzták szemükbe.

Szombat este volt.

A Hibalkáról a völgybe kanyargó síkatoron, vállán fekete létrával
és a kaparóvassal, lassan ereszkedett alá pupos Liska kéményseprő-
legény. A hegyekről lecsurgott hólé pánccellá fagyott kérgén inkább
csúszva, mint lépkedve közeledett a völgybe. Papucsja többször lerepült
mezítelen lábáról, amint egyensúlyátvesztve kalimpált és métereket
előtte csúszva előzte meg a meredek úton.

Besötétedett mire hazaért.

A másik két legény már tisztálkodáshoz látott. A fekete szoba,
ahogy a háznép a legények mosdófülkéjét hívta, visszhangzott a víz-
csobogástól és a prüszköléstől. A kemence tetején csorbultüvegű pet-
róleumlámpa sápadt fénye alig ért túl a fekete dézsán, melybe egymás-
után álltak be a legények.

A forró víz felgomolygó gőze ellenségesen támadt a lámpa sárga
fényének, ködös homályba burkolva a tárgyakat, melyben a mezítelen
testek a háttérbe olvadó kormos fejekkel, lenyakazott áldozatokhoz
voltak hasonlók.

Pupos Liska a fürdés előtt borotválkozáshoz fogott. Fekete képét a
szeméig fehér szappanhab borította. Amint a töröttszélű keretlen
tükörhöz ágaskodott görbe lábain, úgy nézett ki, mint egy őszszakállú
szerecsentörpe.

Elsőnek Pálka állt a dézsába. Az utána következő Malinák, ki-
hordta a szennyes vizet, melynek tetején sötétszürke habszigetek
úsztak. Harmadiknak pupos Liska következett, aki után a megmosdott
Pálka hordta ki és zúdította a mosókonyha levezető csatornájába a
dézsa tartalmát.

— Szép lesz máma a Jozsinko ! — csúfolódott vele tótos kedélyeskedéssel Pálka s hogy megkímélje a fárasztó ágaskodástól, a dézsából kilépve úgy fordult feléje háttal meghajolva, hogy a feje eltűnt lebukó vállai alatt.

Malinák hasát fogta nevetésében és leroskadt a rácsos ablak alatt álló kőpadkára, Pálka pedig három cigánykerékkel a szoba másik sarkába karikázott.

Pupos Liska komoly harag nélkül az öklét rázta, majd lekapta papucsát s a mókázó után vágta. A szombat esti hangulat őt is megszelídítette. Máskor már a kaparóvas után nyúlt, ha társai vastag tréfálkozásba kezdtek s most gyér bajusza alatt félszeg mosolyra görbült az ajka. Már késével lehúzta az utolsó habfoszlányokat is arcáról, amikor Pálka az utána hajított papucsot úgy vágta a dézsába, hogy a víz sötét sugara befröcskölte.

A pupos utána eredt Pálkának, de Malinák hátulról elkapta a lábát s fejével előrebukott a dézsába.

A két megmosdott legény felkapta alsóruháját és a mosókonyhán keresztül közös szobájukba rohant. Harsány nevetésük még áthallatszott a puposhoz, aki kikászálódott a dézsából, azután magára zárta az ajtót.

Gyorsan megmosdott, magára vette fehérneműjét s ő is átment a legényszobába.

Szó nélkül vette fel a fekete ruháját és oda sem hederített a gúnyos megjegyzésekre, amivel a másik kettő ingerelte, s köszönés nélkül távozott.

Találkozóra ment. A Suhajdáék szakácsnőjével készült a Zöldfavendéglőbe hétvégi szórakozásra.

Hónapok kitartó ostromának volt eredménye, hogy a balszemén hályogos Milka engedett pupos Liska könyörgésének. Ez volt az első találgája a kéménykotró legénynek, aki negyven esztendőn keresztül reménytelen férfi hittelt hajszolta a szerelmet.

Megdobbant a szíve, amikor Milka hajlott alakját megpillantotta a boltíves kapu alatt. Félszegen üdvözölte és úgy indultak el egymás mellett, mint két gazdátlan igavonó.

A társalgás nehezen indult.

— Kapukulcsot hozott Milka? — kérdezte a pupos, de rögtön meg is bánta a kérdést, mert még Milka azt találja hinni, hogy hajnalig akar dorbézolni és még ki tudja mit . . .

— Hoztam ! — válaszolt a szakácsnő oktalan szegyenkezéssel és megtapogatta a karján lógó szatyort, melyben zsebkendőt, rózsafüzért, kapukulcsot s egyéb apróságot tartott.

Most érezte csak pupos Liska, hogy milyen nehéz a lányokat szó-

rakoztatni és frigykedve gondolt Pálkára, aki már tréfás szavakkal régen kicsalta volna a kacagást belőle.

A vendéglőben iparos legények, cselédlányok, dohánygyári munkásnők és bányászok táncoltak. Egy külön asztalnál két cseh légionárius szemlélte gőgös tartózkodással a mulatókat. A sarokban Vince, a vak harmonikás fujtatta szerszámát s az asztaloknál gyérhabú, könnyű sört ittak a párok.

Pupos Liska egy távoli asztal végébe ült s szoknyáját elrendezve, Milka is melléje telepedett. Illedelmes unalommal néztek egymásra, majd a vendégeket vizsgálták. A legény türelmetlenül forgatta fejét pincér után s amint az elrohant mellettük gyámoltalanul utána kiáltott.

— Hozzon két pohár sört !

Az első kortyok után egymásra néztek, majd Milka szemérmesen sütötte le félszemét.

— Pupos Liska a jól kereső munkások közé tartozik, — gondolta magában — nem korcsmajáró, a lányoktól sem kell félteni. — Nem is húzta el a kezét, mikor a legény érdes tenyere ránehezedett. — Jobb lenne, ha nem lenne pupos, igaz, hogy ő sem egészen ép, de az a kis hályog mégsem olyan feltűnő, mint a púp.

Sóhajtott. Még üres tekintettel meredt egy ideig a terembe, azután a legényhez fordult.

— Nem táncol ?

— Nem ! — válaszolta az röviden és gyorsan hozzáért poharával a lányéhoz.

— Azért? . . . — kérdezte Milka.

Liskát feszélyezte a kényes téma.

— Nem ! — válaszolt kurtán.

— Hát akkor? — vallatta a lány.

— Csak . . . felelte a legény egyéb indok híján.

— Az magának mindig volt?

— Igen ! — morogta kelleetlenül a pupos.

A mulatók ott keringtek körülöttük s amint egy-egy pár ellejtett mellettük, vihogva összesűgtak a hátuk mögött. Pupos Liska észrevette és keményen összeszorította a fogát.

Ujabb sört rendelt és sóskiflit kért. Milka elgondolkozva tépett le egy kis darabot a kifliből s leöblítette egy korty sörrel.

— Magának mennyi a fizetése ? — kérdezte váratlanul.

— Négyszáz korona ! — válaszolta büszkén a pupos. — És a koszt.

Milka félszeme felcsillant. — Négyszáz korona ! Ő kétszázat keres az hatszáz ! Abból szépen meg lehet élni két embernek ! Egy szoba-

konyha a Hibalkán százötven korona!... Talán még megtakarított pénze is van a legénynek...

— De a bútor!... folytatta, mintha már túl lett volna a lánykérésen és kutatón nézett a legényre.

— Az is meglenne! Két szekrényt kínál neki a sánta Paló. Azt megvenné... a többit kézalatt szerezné be, — bátorodott neki Liska.

Milka, mintha most jött volna rá, hogy házasságról beszélnek, ismét sóhajtott.

— Isten éltesse! — kocintotta poharát a lányéhoz Liska.

Az tartózkodón megemelte, belenyalt a pohárba és lesöpörte szoknyájáról a morzsát.

— Hát jó! — felelte a legénynek, aki ezzel a sikeres lánykérést befejezettek tekintette. Szeretett volna valami szépet mondani a lánynak, de nem jutott semmi alkalmas az eszébe.

— Egyen még egy kiflit! — biztatta a lányt s egy sós süteményt tett eléje. — Csak egyen nyugodtan! — bátorította tovább. — Azután majd ezt is elintézem, — intett a szemével a háta felé.

A lány nem értette meg mindjárt mire céloz a legény és kérdőn nézett rá, míg ujjával a kiflit aprította, majd hirtelen annak hátára nézett, jelezve, hogy rájött mire gondol.

— Minek azt?...

— Csak!... — válaszolta Liska. — Nem akarom, hogy azt mondják pupos férje van! A Tomkónak is ilyen volt és kivágatta. Az enyém is olyan zsírpúp, azt mondta az orvos!

— Az sokba kerül! — tiltakozott még a felesleges kiadás ellen Milka. — Ha már van, hagyja!...

A pupos azonban ragaszkodott elhatározásához.

— Kivágatom! — válaszolt határozottan.

Megitták a sört és kimentek a korcsmából. A temető mellett pupos Liska átfogta a lány derekát. Az nem tiltakozott. A boltíves városkapu homályában pedig megcsókolta az arcát a hibás szeme oldalán. A lány csak akkor vette észre, amikor az idegen nedves ajkak a bőrét érték s a gyér bajusz megcsiklandozta. Szemérmesen elhúzódott. Hazáig már csak a kezüket fogták.

2.

Gajotto mester ott ült családjával a fehér terítővel fedett asztal mellett s a három kéményseprő legény a viaszosvászonnal borított toldalékon.

Először a mester vett a tálból, azután az asszony osztott a gyerekeknek s a tál átkerült a legények oldalára.

Elsőnek Pálka merte tele a tányérját, utána Malinák következett s pupos Liskának már meg kellett emelnie a tálat, hogy az ő adagja is kiteljen.

Szó nélkül ették az első tál ételt s csak a második fogásnál szólalt meg a mester.

— A Paulik megint panaszkodott! Melyik söpört nála? — tette fel az első kérdést.

A legények úgy tettek, mintha utána kellene gondolniok az esetnek. Végül megszólalt Malinák.

— Annak mindig van valami kifogása! Talán ki kellene égetni a kéményt, csupa szurok!

— Szurok a fejed! — szólt rá a mester. — Egy hónap előtt égettük! Úgy látszik igaza van a Pauliknak, hogy bele sem néztek a kéménybe! Jaj barátom az így nem megy! . . . Mi van délutánra? — fordult Pálkához, aki amolyan munkavezetőnek számított.

— Én Mihálytárorra megyek, Liska Szélaknára, Malinák a rendeléseket végzi el a városban, — válaszolt illedelmesen a legény.

— Hát a Liska fog a városban dolgozni! Elmész a Paulikhoz és rendesen elvégzed a munkát, hogy ne legyen panasz! Megértetted? — fordult Liskához s a hangján érezni lehetett, ha rendes munkát kell végezni azt őrá bízta.

Liska ilyenkor tekintélyben mindig megnőtt a másik két legény előtt. Azok sem értették, hogy ez a pupos mért tudja úgy végezni a munkát, hogy nyomába sem érnek. A legmagasabb mászókérménybe úgy kúszik fel, mint a majom, pedig nem kis munka a széles kéményben térddel és lapockával nekifeszülve végigzarándokolni a tetejéig s közben a kormot is lekaparni. Jó munkás, azt meg kell adni! Ahol ő járt egyszer a kaparóvassal, ott nem hallatszik panasz.

Malinák mérgesen méregette a pupost. Most ő mehet Szélaknára, vagy öt kilométerre a várostól, míg Liska bent fog sétálni és még borralókat is kap.

Amint kiértek a szobából, nagyot vágott széles tenyerével Liska púpjára, egy csoda, hogy le nem lapult, vagy a mellén domborodott elő.

— No Jozsinko ma mehetsz a lányokat látogatni! — csúfolódott vele és fürgén elugrott, mert a pupos lekapta a kötelet, melyen a vasgolyó lógott s azzal csapott utána.

Míg a két legény leheveredett a fekete szobában, pupos Liska visszament a mesterhez.

Az összehúzta szemöldökét, amint megpillantotta a legényt. Biztosan megint valami kívánsága van.

Az félszezen állt, egyik lábáról a másikra nehezedeve, azután a tárgyra tért.

— Meg akarok nőszülni! — kezdte száraz torokkal.

— Megnőszülniiii? Mi a csodát?

Le akarta szidni a legényt, de azután arra gondolt, hogy ugyan ki megy ehhez a puposhoz s erre a gondolatra csaknem elmosolyodott.

— Sok szerencsét kívánok! — és felkelt helyéről jelezve a kihallgatás végét.

— Még valamit akarok kérni, — folytatta Liska.

A mester idegesen fordította vissza a fejét.

— Mi a fenét? — mordult rá gorombán, hogy elvegye a kedvét minden kéréstől.

— Egy hónapi szabadságot kérek — nyögte ki a pupos.

— Egy hónapot? Mi az ördögnek? Nem elég egy nap a lakodalomra?

— Nem arra kell! — válaszolta a legény.

— Hát? Talán először nászútra mentek? — enyhült tréfálkozásba a mester. — Nem bánom, gondoskodj kiségitőről, oszt tőlem mehetsz!

A legények másnap már megtudták, hogy pupos Liska nőszülni készül.

— A Jozsinko szerelmes! — csúfolódott vele Pálka s igen komikusnak találta ezt a lelkiállapotot a pupossal kapcsolatban. Szerelmes szavakat gügyögött feléje és félszemét lehúnyva kacérkodott vele, érthetően célozva a menyasszony hibájára.

Pupos Liska még csak meg sem haragudott. Telve volt elszánt-sággal s csak egy akarat fűtötte, megszabadulni a púpjától. Majd megmutatja, hogy ő is van olyan legény, mint bárki!

Harmadnap már nem állt munkába. Milkán kívül senki sem tudta hová ment.

3.

Strick a kohómunkás látta el útbaigazításokkal, hogy hová utazzon és kihez forduljon.

Még sohasem tett ilyen hosszú utat vonaton. Amint a vicinális beszuszogott a fővonal első állomására és felült a gyorsvonatra, úgy érezte, hogy új élet felé rohan. Inge alatt vászonzacskóba kötött megtakarított pénze átforrósodott testének melegétől. Időnként gyengéd érintéssel végigtapogatta. Hosszú esztendőik verejtékes munkájának gyümölcse most érik álomváltó valósággá. Szerette volna meggyorsítani a kerekek forgását, arra a gondolatra, hogy rövidesen púp nélkül állhat

Milka elé. Keskeny, csontos arcán három ráncba hullámzott egy fél-szeg mosoly, ami oly ritkán bontotta meg merev ellenállásra feszülő vonásait.

Olyan ember lesz, mint a többi. Sudár, egyenes! A szánakozó és csúfolódó mosolyok forrása ottmarad egy műtőasztalon, annyi keserű, rossz emlék ízével együtt. A műtétben rejlő veszély gondolata meg sem kísértette. Elszánt harcos bátorságával szállt ki az ismeretlen nagy városban és félelem, aggodás nélkül lépte át az orvosságzagú épület küszöbét.

A műtét szabályszerűen folyt le s egy hónap múlva pupos Liska púp nélkül állt a munkába.

Társai körülállták, megtapogatták, agyba=főbe dicsérték, hogy milyen szép legény lett belőle. Malinák ugyan azt hangoztatta, hogy ő is kifőzte volna a hátából a zsírt, mint ahogy a csodadoktor is bizonytalán üstbe tette s úgy főzte ki a púpját, csupán azt kifogásolta, hogy egy füst alatt mért nem egyenesítette ki a lábait is, ha már generáljavítás alá vette. No de így sem marad lány, aki bele ne bolondulna.

Gajotto mester is fejét csóválta, amikor ismét munkára jelentkezett.

— Hát teveled mi történt? Mutasd magad! — Megforgatta, megvizsgálta, de nyomát sem találta a púpnak.

— Bolondul szerelmes lehetsz abba a lányba hallod! Mert, hogy nem én miattam vágattad ki, az biztos! Most már csak dolgozz rendszeren tovább! — és napirendre tért az eset felett.

Pupos Liska beállt a munkába.

Most már megbeszélték az esküvő napját is Milkával, van miért dolgoznia. Minden garast félrerak. Minden borraivalónak dupla értéke lesz a szemében. Ő az első munkás, könnyen fog menni egy kis pénzt megtakarítania.

A Paulik péknél kezdte el a munkát.

Kinyitotta a kéménybe nyíló ajtót, mely mögött egész kis raktár volt felhalmozva vödrökből, szemetesládából és hasábfából. Tudta, hogy ezt nem szabad megengedni, egy lehulló szikra lánggra lobbant-hatja a gyúlékony anyagot és kész a kéménytűz. El is határozta, ha nem takarítják ki, bejelenti a rendőrségnek.

Bebujt a széles kéménybe. Kézbevette a kaparóvasat és nekilátott a munkának. Hátát nekifeszítette a kémény falának és térdeit felhúzza igyekezett a megfelelő feszülést elérni a biztos mászáshoz.

Az első kísérlet nem sikerült. Még nem sejtette a borzasztó valót, csak amikor másodsor is nekifeszült, futott végig a hideg borzongás a testén. Már sápadtan és zúgó fejjel kísérletezett harmadszor, de teste nem tudott odatapadni a falakhoz. A szükséges feszüléshez borzasztó

hézagként hiányzott két arasz, épp a púp mérete. Kétségbeesett próbálkozásokba fogott. Az eredmény ugyanaz volt. Visszahullott a kémény aljára, mint egy tuskó. — Mit lehet itt kezdeni? — nézett körül tehetetlenül. Lábat teljes hosszába próbálta kifeszíteni, de így nem fért be.

Könyörögve nézett fel segítségért az égre, mely távolról mosolygott feléje a kémény végéből a lelógó koromfürtök között, mint egy bozontos szemöldök mögül.

Kiverte az izzadság. Nekidőlt a kormos falnak s tanácstalanul maga elé meredt, majd állati dühvel nekirugaszkodott a szurkos falaknak.

Hiába! . . .

Már elmúlt egy félóra anélkül, hogy munkáját elkezdte volna. — Talán legjobb volna fogni a kaparóvasat s verni a fejét míg darabokra hull. Émelyítő keserűség nyomult a szájába s a szíve hevesen vert. Hogy próbálkozzon? Mihez fogjon? Kormos arcán alattomos surranással két könnycsepp indult el fehér medret mosva szemétől az álláig s mintha mázsás súllyal hullt volna papucsára, felriadt a ránehezédő bánatból.

— Innen végül is ki kell mennie! Talán már egy óra is elmúlt!

Belebujtatta mezítelen lábait a papucsokba, vállára vette a kaparóvasat és kilépett a fekete ajtón. Amint becsapódott mögötte dörömbölve, mintha koporsóra hullatott hant borzongató hangját hallotta volna.

Lehorgasztott fejjel ment végig a folyosón. Huszonöt év óta először történt meg vele, hogy dolgvégezetlenül távozott egy házból. Már eszébe sem jutott a péket figyelmeztetni, hogy takarítsa ki a kémény alját, szó nélkül nyujtotta át a fekete könyvet, hogy a munka elvégzését igazoló névaláírást megkapja.

— Rendesen kipucolta? — förmedt rá vastag hangján a pék. — Nehogy nekem pár nap mulva dőljön a füst, mint a multkor, mert jelentést teszek!

Pupos Liska nem is tudott válaszolni. Valamit morgott, köszönt és elment. Olyan gyengeség fogta el, amint az utcára ért, hogy alig bírt elvánszorogni a korcsmáig. Ott leroskadtt a fapadra és pálinkát kért. Nem volt iszákos, de ez a fél deci úgy ment le a torkán, mintha szivattyúval húzták volna belé.

Sotét volt mire tántorogva kilődult a korcsmából.

Pupos Liskát még senki sem látta részegen, más kéményseprő legényt sem, mert Gajotto mester könyörtelenül kirugta, akit egyszer rajtacsípett, hogy munkaruhában tántorog.

Liskában még mámorán keresztül is átpislogott a fegyelem és

kerülő utakon, kanyargó sikátorokon tért haza. Leroskadt a kőpadra a fekete szobában s ott azonmód elaludt.

— Ez is jól kezd! — kelt ki magából Malinák, amint hazatérve megütötte orrát a pálinkaszag. — Talán a púpjáért ült tort a disznó! — s öreg elhasznált ruhákkal betakarta az eszméletlenül fekvő testét.

4.

Másnap zúgó fejjel úgy ébredt föl a kőpadon, ahogy a mámor oda-csapta. A másik két legény készen állt a munkára.

— No ifiúr? Talán eljegyzést tartottatok, hogy úgy teleszívta magad pálinkával? — korholta Malinák.

— Jól beszopott ez a disznó, még most is dől belőle! — toldotta meg Pálka és undorral kiköpött előtte.

Pupos Liskában csak lassan tért vissza az emlékezés az előző napra s amint az események során Paulik pék kéményéhez ért, a pálinkától elgyengült teste összerázkódott a rémülettől. Gúnyolták máskor is a legények, de sohase égette annyira a gúny, mint most. — Felkapni a kaparóvasat, nekirohanni és ütni, gyilkos ütésekkel, amíg egy porcikájuk ép, vagy kiirtani magát, mint a patkányt, akiből úgy sincs haszna senkinek. Ez volt az első gondolata, de azután összeszedte szerszámaint és szó nélkül elindult.

A kapunál elvált társaitól s a meredek Kálmán-utcának tartott. Az ócska kőházak félelmes ridegséggel meredtek rá. Ismerte mindegyiket jól. Tudta, hogy merre kell fordulnia a boltíves kapuk alatt, hogy megtalálja a kéményajtót, még behúnyt szemmel is. Most rettegve osont be a kapun, mint a tolvaj, aki tettenérestől fél.

Kinyitotta az első ajtót és belépett a széles kémény üregébe. Hátha csak rossz álom volt a tegnapi sikertelen próbálkozás! — Az még sem lehet, hogy ne tudja elvégezni a munkáját. A kenyéréről van szó! . . . Az életéről! Mit kezd, ha kirúgja a mester? Egy életet töltött el ezen a koromszagú pályán s most . . . Istenem! . . . Lehetséges ez? Hát az a púp jelentette az életet számára? amit emberi hiúságból kivágatott?

Lerúgta a papucsait s nekidőlt a kéményfalnak s térdeit felhúzta a másik oldalon. Visszahullt a fenekére. Nem álom volt! . . . Ez a legszörnyűbb valóság! Munkaképtelen lett egészséges testével! Adomány volt a púp, isteni adomány, melyért mindennap hálát kellett volna rebegnie s ő . . . örült! . . . kivágatta! — Öklével esett a fejének s eszelősen rángatódzott tehetetlenségében.

Egész délelőtt úgy járt az utcákon, mintha vadidegen helyre csöppent volna,

Delet harangoztak. Hazament. Fáradtan dőlt a kőpadra s fejét a tenyerébe hajtotta.

— Még mindig részeg vagy Jozsinko? Az apád . . . szidta tréfásan Malinák, de nyomban elhallgatott, amint pupos Liska arcát kiemelte két keze kagylójából és rátekinített.

Malinák valamit megérezett a másik hangtalan vergődéséből s szinte részvétellel mondta :

— Na majd elmúlik!

5.

A cselédlány bekiáltott a mosokonyhába.

—Ebédelni!

A legények felkapták kormos székeiket s kopogó papucsuk zaja elhalt a konyha padlózatán, honnan az ebédlő nyílt.

— Jó étvágyat! — mormogták el a szokásos köszöntést s elhelyezkedtek az asztalnál.

Mindegyik érezte az idegein s a lélek félelmes műszerén, hogy valami történés, baj, vész van készülőben, pedig a szoba megszokott egyformaságában várta őket s Gajotto mester sem volt más, mint más-kor. Talán, ahogy visszaköszönt, abban volt valami dermesztően fenyegető és ijesztő.

Megették a levest.

Gajotto a torkát köszörülve köhécselt. Most már biztos volt, hogy valami baj van. Pupos Liska a tányérjára meredt. Már eddig is úgy érezte, mintha lopta volna az ételt, amit elfogyasztott, de most robbanásig feszült benne a benső szorongás.

— Melyik volt a Pauliknál? — hangzott a rövid kérdés a mester szájáról.

Az utána következő csend arra volt szánva, hogy megfontolva válaszoljon a bűnös. Mert, hogy itt menthetetlen mulasztásról van szó, azt mindnyájan érezték.

— Én! . . . szakadt ki Liskából vallomásszerűen a hang.

Gajotto mester öklével rácsapott az asztalra, külön nyomatékot adva szavainak, melyek úgy zúgtak végig a szobán, mint a hirtelen kitört vihar bömbölő szele.

— Hát mit gondoltok ti? Arra tartalak titeket, hogy sétáljatok a városban vagy hogy dolgozzatok? Nohát majd rendet csinállok veletek, az apátok mindenit! s újból rávágott az asztalra, hogy a másik végén is összereződtek a tányérok.

— Én nem hagyom lecsukatni magam miattatok! — ordította most már teljes erővel s két kezével ellentállásra készen támaszkodott

az asztalra. — Vagy dolgoztok, vagy pusztuljatok! — Melle a haragtól fujtatott s asztalkendőjét indulatosan a földhözvágta.

A legények tányérjuk fölé hajoltak és szégyenkezve, lassú mozdulatokkal csipkedték fel az ételt. Még mindig nem tudták mi történt, csak azt, hogy pupos Liska követte el a bajt. Az a fejét lógatva ült, merev tekintettel s a koromrétegen is keresztül világított ijesztő sápadtsága.

— Szándékosan csináltok kellemetlenséget? — bömbölt Gajotto mester s szeme ellenséges szikrákat vetett az asztal végébe. — Az a gazember Paulik úgyis ott kellemetlenkedik ahol lehet! Tegnap te söpörtél nála! — folytatta vészesen hangsúlytalan hangon, pupos Liskára tekintve. — Hogy lehet akkor, hogy ma reggel kigyulladt a kémény? Ezt szeretném tudni! — lendült ismét ordításba a hangja. — Ki felelős ezért? Én! . . . Kit fognak lecsukni? Engem! — ordított ismét a megszégyenítő eshetőséget mérlegelve.

Az étkezés abbamaradt s a tányérokon fagyott zsírrétegbe hűlt az étel. A gyerekek rettegve nézték felháborodott apjukat s úgy sandítottak a legényekre, mint a gonosztevőkre, akik börtönbe akarják juttatni őt.

— Még az a szerencse, hogy a pék legényei észrevették és eloltották a tüzet! Szép emberekkel dolgoztat! — állított meg a rendőrbiztos. — Én meg, mint aki semmiről sem tud, még védem őket! A Paulik máma feljelentette magát — azt mondja —, mert kigyulladt a kéménye, pedig az előző nap söpört nála az egyik legény. Ha ez így megy, könnyen elveszik az iparengedélyét! Hát mit csináltál tegnap ott? Be sem dugod az orrodát és aláíratod, hogy elvégezted a munkát? Ezért fizetlek?

Pupos Liska szeretett volna tiltakozni valamilyen formában, hogy ő tudja a kötelességét, de . . . de mit mondjon? Mi az a de? . . . ami mindent rendbehozna és kibékítené a háborgó mestert? Mondja azt, hogy szégyelli magát, hogy igaza van a mesternek, hogy rugja ki? . . . Talán ezt kellene mondani, de . . . akkor mi lesz Milkával? Hol kap ő munkát? — Nem szólt egy szót sem.

A konok hallgatás még jobban felbőszítette a mestert. Ebből nyilvánvaló, hogy nem végezte el a dolgát. — De akkor minek tartja őt? Minek? Vagy talán azt hiszi, hogy neki csak kosztosra van szüksége a teremtésit! — lecsapta az evőeszközt, felugrott helyéről s az ajtót házrengetőn becsapva, elrohant.

A szobában maradtak dermedt csöndben ültek egy ideig, azután Gajottoné szemrehányó szótlansággal kiment a konyhába, a legények pedig, mint tetten ért banditák hang nélkül kiadalogtak az ajtón.

Aznap nem tréfálództak és pupos Liskát úgy elkerülték, mintha fertőzéstől féltek volna.

6.

Pupos Liska még három hétig dolgozott a mesternél. A Paulik esetet még megúsza valahogy, de azóta egyre érkeztek a panaszok. Itt is a Liska volt... ott is a Liska volt! Végül behívta Gajotto mester a szobájába.

Meg sem szidta. A hasznavehetetlen munkásoknak kijáró szükség-szavúsággal, közömbös hangon közölte vele, hogy elsejétől elmehet.

Talán, ha megszokott nyers hangján ordított volna vele a mester, felszakadt volna belőle a kétségbeesett vallomás, hogy ő nem tehet róla... rokkant lett a púptalan testével. De a mester, kinél huszonöt évig dolgozott olyan ridegen szólt hozzá, mintha az ellensége lett volna. És ha megmondaná? Tartana olyan munkást, akit lehet nem használni? Mit kezdjen ezután? Hová menjen? A szomszéd városba? Ott is ugyanaz történne vele! De fel sem veszik! Egy munkás, akit huszonöt évi szolgálat után kirúgnak, kinek kell? Elmenjen bányásznak? Nincs annak becsülete, aki iparos létére beáll bányásznak.

Este elment Milkához.

A lány vörös kezeit köténye alá rejtve állt a kapuban, két vizes kupa oszlopa között. A téren egyhangú csobogással ömlött a víz a kútból s az utcalámpák gyér fényében hosszúra nyúltak a hóbuckák árnyai.

— Milka! — kezdte a legény. — A mester felmondott!

Milka félszemével kutatóan nézett rá.

— Most mi lesz? — kérdezte gyanakodva.

— Hát nem lehet esküdni! — hajtotta le fejét pupos Liska. — Én nem tehetek róla! — toldotta meg bűnbánóan.

— Hát ki? Talán én futottam maga után? Én kértem, hogy vegyen el? Ilyen szégyen! Eddig tudott dolgozni? Most nem tud? Mert nem akar! Mondta volna meg mindjárt! — dőlt Milkából a szemrehányás a magába roskadt legény felé. — Látni sem akarom többé! Nahát! Hogy milyen emberek is vannak! — végigmérte Liskát, mérgesen felkapta kupáit és egy szuszra felszaladt a kanyargó lépcsőn.

Hajlott háttal lépett ki pupos Liska a kapu alól.

— Mindennek vége!

Cél nélkül kóválygott a városban. Nem látott embert és nem hallott hangot, pedig többször rászóltak.

— Nézd a pupost! De büszke lett, amióta egyenes!

Az antaltároi kanyarodónál találkozott szembe Strickkel a kohómunkással. Őt sem vette észre, csak amikor az a kezét vállára tette pillantotta meg az óriást. Oldalán tarisznya lógott, kezében hosszú botott tartott. A jötevők leereszkedésével szólt rá mély hangján.

— No, hogy vagyunk Jozsinko?

Pupos Liskában egyszerre eláradt az elkeseredés s a tehetetlen méreg robbanó erővel tört ki belőle.

— Dögölj meg! — sziszegte feléje s elcsapta válláról a ránehezedő kart s gyors léptekkel tovább sietett.

Reggel még beállt a munkába. Csak a vasgolyót és a kaparóvasat vitte magával a kötéllel.

Ezen lógott a hentes kéményében. Fél papucsá alatta hevert s a másik abban a percben koppant le a kémény aljába, amikor három nap mulva kinyitották az ajtót és rátaláltak.

EGY HÓSI HALOTTRA

*Már zúgnak lenn a fák a völgy ölén, de ottan,
az égbe nyúlt hegyen, még egyre hó szítál,
a patak medre elhagyott, harkály se koppant,
— ott fenn tél van, mindig tél van, s a hó szítál.*

*... Ott fenn hanyatlott átlőtt fejjel rá a hóra
és hogy felkeljen, arra már nem volt remény.
Hópelyhek szálltak, mint pillék a lány bimbóra,
Szálltak kezére s megpihentek kék szemén ...*

*... Én kértem Istent, vesszen csak oda, ha gyáva,
S mikor elment, hogy bátran küzdjön, kértem én;
Az elmúló nyarak nem lopnak ősz hajába,
Csak hópelyhek pihennek megtört kék szemén ...*

*De bátor volt — mondják —, mint farkashad, ha éhes
és da iás, sötét hajú, kissé szikár.*

*Nő nem szorítja már fejét meleg kebléhez,
mert ott tél van, mindig tél van s a hó szítál ...*